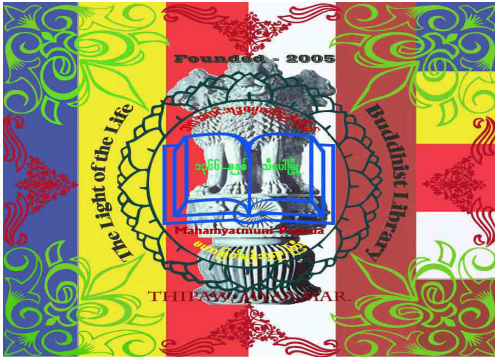

ဘိက္ခုနီအာနန္ဒာကောသလ္လာယန

၏

ဗဒဘာသာ ၆၆

၂၀၁၅

မာ့က်စ်ဝါဒ

ပါရဂူ ဘာသာပြန်သည်။

အဘိုး-၇၅ ပြား

ဘိက္ခုအာနန္ဒာကောသလ္လာယန
၏

ဗုဒ္ဓဘာသာ
၆၉

နှိုင်း

မာ့က်ခ်ဝါဒ

ပါရဂူ ဘာသာပြန်သည်။

ထုတ်ဝေရာဌာန
လောကစာအုပ်တိုက်
အမှတ် (၉) ၊ မြို့သစ်လမ်း ၊ ဉာဏဗလရပ်ကွက်
ရန်ကုန်မြို့။

.....
ပဌမအကြိမ်ရိုက်နှိပ်ခြင်း - ၃၀၀၀
၁၉၅၄-မေလ
.....

ပုံနှိပ်ရာဌာန
ရန်အောင်မင်္ဂလာပုံနှိပ်တိုက်
အမှတ်(၁၈၀) ၊ (၅၁)လမ်း ၊ ရန်ကုန်မြို့။

နိဒါန်း

ဤ“ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မာကံစံဝါဒ”ကို ရေးသူ ဘိက္ခုအာနန္ဒာကောသလ္လာယနနှင့်စာဖတ်သူ များအား မိတ်ဆက်ပေးဘို့ရန် ဘာသာပြန်သူအပေါ်၌ တာဝန်ကျရောက်သည်အားလျော်စွာ မိတ်ဆက်ပေးရမည်ဆိုလျှင်-

လွန်ခဲ့သော ခြောက်နှစ် ခုနှစ်နှစ်ခန့်က အိန္ဒိယပြည် ဗာရာဏသီ ယူနီဗာစီတီတွင် နေထိုင်စဉ် တနေ့သ၌ အမရိတဗဇားပတ္တရိကာ သတင်းစာတွင် ရဟန်းတော်တပါး၏ပုံ မပါစဖူးပါလာသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် သေချာစွာ ကြည့်ရှုလိုက်သောအခါ ဘိက္ခုအာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏ပုံ ဖြစ်နေကြောင်း တွေ့ရှိရလေသည်။ ထိုအချိန်ကား ဘုံဘေတွင်လား အေလဟာဘတ်တွင်လားဟူ၍ သေချာစွာ မမှတ်မိတော့သောမြို့တမြို့၌ အိန္ဒိယပြည်လုံးဆိုင်ရာ ဟိန္ဒူစာပေအသင်းကြီး၏ နှစ်ပတ်လည် ကွန်ဖရင့်ကျင်းပနေခိုက်ဖြစ်သည်။ ထိုကွန်ဖရင့် ကျင်းပနေစဉ် အတောအတွင်း ဟိန္ဒူစာပေကြီးပွားမှုလုပ်ငန်းကို ရှေ့တန်းမှဆောင်ရွက်နေသူ ထိုအရှင်၏ကြီးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်ဂုဏ်ထူးဝိသေသတို့ကို သတင်းစာများက ရေးသားဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ရာဗုဒ္ဓဝါဒီဆို၍ လက်ချိုးရေတွက်ရလောက်အောင် နည်းပါးလှသည့် အိန္ဒိယအမျိုးသားများ၏ ကြား၌ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တဦးက ထိုသို့စာပေလုပ်ငန်းကို ရှေ့တန်းမှ ဦးဆောင်နေသည်ကိုတွေ့ရသောအခါ ဗုဒ္ဓဘာသာသွေးဖြင့်စပ်ပြီးလျှင် ကျွန်ုပ်သည် ထိုအရှင်အား လေးစားသည့် စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာမိခဲ့လေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်သည် ထိုအချိန်က ချက်ခြင်းပင် အာနန္ဒာကောသလ္လာယနနှင့်ရာဟုလ၏အကြောင်းကို ဆောင်းပါးရေးပြီး ဂျာနယ်ကျော်သို့ ပို့လိုက်လေသည်။

ထိုအချိန်မတိုင်မီကဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်သည် အာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏အကြောင်းကို သာမာန်လောက်ပင် သိထားခဲ့ဘူးသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၏အကြောင်းကို လေ့လာရကောင်းစေဟု အောက်မေ့တတ်သည့်အရွယ်ကလည်း မဟုတ်သဖြင့် ခန့်ဖြူဦးအေးမောင်စသည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့က “ရာဟုလာနှင့်အာနန္ဒာ”၏အကြောင်းကို မြန်မာစာဖတ်ပရိသတ်အား ဖောက်သယ်ချလင့်ကစားကျွန်ုပ်သည် ထိုအခွင့်အရေးကို လက်လှမ်းမယူတတ်သည့်အထဲကပင် ဖြစ်ခဲ့လေ၏။

ထို့နောက် အိန္ဒိယသို့ရောက်မှ အာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏အကြောင်းကို တစတစ သိလာခဲ့ရသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အိန္ဒိယသို့ သွားရောက်နေချိန်ကဆိုလျှင် အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည်ဝရဓာမြို့ (စီပီ)၌ “အမျိုးသားဘာသာပြန်ပွားရေးအသင်းကြီး” ၏အတွင်းရေးမှူးချုပ်အဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ယင်း ထိုမြို့၌ပင် သီတင်းသုံးနေထိုင်ချိန်ဖြစ်သဖြင့် သူ၏ဘဝဖြစ်စဉ်၌မူ အရေးပါအရာရောက်သည့် ကဏ္ဍပေါင်း မြောက်များစွာတို့သည် ကုန်ဆုံးကျော်လွန်လာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

ထိုကုန်ဆုံးကျော်လွန်လာခဲ့သည့်ကဏ္ဍများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကျွန်ုပ်သိရသလောက်မူ- အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် လာဟိုယူနီဗာစီတီတွင် ဘီ-အေဒီဂရီ ရရှိပြီးနောက် အမျိုးသားရေး နိုင်ငံရေးတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့လေ၏။ ထို့နောက် ၁၉၂၈ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်

သို့သွားရောက်ပြီးလျှင် ပါဠိပိဋကစာပေများကို သင်ကြားလျက် ဗုဒ္ဓဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည် ပြီးရဟန်းအဖြစ်ကို ခံယူလိုက်လေ၏။

အာနန္ဒာကောသလ္လာယနလို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး ဗုဒ္ဓဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည်လာခြင်းမှာ သာမန်မိရိုးဖလာသဘောမျိုးအားဖြင့် သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ လွတ်လပ်သော တွေးခေါ်ယူဆချက်ဖြင့် တဘာသာမှ တဘာသာသို့ ကူးပြောင်းပြီး တကယ်တမ်း နှစ်နှစ်ကာ ကာနှင့်သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းဖြစ်သည်။ အာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏မိရိုးဖလာဘာသာဟုဆို ရသောဘာသာမှာ ဟိန္ဒူဘာသာဖြစ်သည်။ ဟိန္ဒူဘာသာတွင်လည်း သူသည် သာမန်ဘာသာ ဝင်တဦး၏အခြေအနေမျှ မကဘဲ ဟိန္ဒူဘာသာကျမ်းစာများကို တတ်ကျွမ်းသူတဦးထဲက ဖြစ် ၏။

အာနန္ဒာကောသလ္လာယန ရန်ကုန်မြို့သို့ရောက်လာစဉ်က အိန္ဒိယအမျိုးသားတဦးက အာနန္ဒာကောသလ္လာယနအား ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ကူးပြောင်းယုံကြည်ပုံ အကြောင်းကို မေးလျှောက် သည်တွင်သူက သျှတ္တရနှင့်ပုရာဏ်ကျမ်းထွက် “သဒ္ဓ-ပမာဏ” (စာစကား-စာအထောက်အထား) များသည် သူ့အား ရောင့်ရဲမှုကို မပြုနိုင်ကြောင်း ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းဂန်များက နှိုးဆော်သည့် “ပစ္စက္ခပမာဏနှင့်အနုမာန” (မျက်မှောက်အထောက်အထားနှင့်တွေးခေါ်ဆင်ခြင်မှု)ကိုသဘော ကျပြီး သူသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကူးပြောင်းသက်ဝင်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းများကို ပြောပြလေသည်။ အာနန္ဒာကောသလ္လာယနအား ဟိန္ဒူဘာသာမှ ဗုဒ္ဓဘာသာထဲသို့ ဦးဆောင်ခေါ်ယူသွားသည် ဟုဆိုလျှင် မှားမည်မဟုတ်ပေ။

အာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏ဘဝဖြစ်စဉ်၌ တွဲဘော်တွဲဘက် ရဲဘော်ရဲဘက်အဖြစ်နှင့်အ မြဲယှဉ်တွဲနေသူတဦးရှိသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကား ကမ္ဘာကျော်ရာဟုလာသံကဏ္ဍည်းပင် ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ် ၍ အာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏အကြောင်းကို ရေးလျှင် ရာဟုလာနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်ပေ။ အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ရာဟုလာသံကဏ္ဍည်းနှင့်သီဟိုဠ်တွင် ပါဠိပိဋကစာပေကို ဆည်းပူးရာ ၌၎င်း ၊ အိန္ဒိယပြည်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဗုဒ္ဓစာပေမျိုးစေ့ကို ပြန်လည်စိုက်ပျိုးရာ၌၎င်း ၊ ဟိန္ဒူစာ ပေပြန့်ပွားရေးကို ကြိုးပမ်းရာ၌၎င်း ၊ အမြဲတန်းပင် ပခုံးချင်းယှဉ်ခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အာနန္ဒာနှင့်ရာဟုလာသည် အိန္ဒိယဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ပါးစပ်ဖျားတွင် တွဲ၍နေသလောက် ဟိန္ဒူစာပေချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏အမြင်တွင်လည်း ယှဉ်၍နေသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ ရဆုံရ၊ သိကျွမ်းရသည့်အချိန်သို့ရောက်သည့်အခါ၌ပင်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးသည် ညီအစ်ကို ရင်းတမျှချစ်ခင်ရင်းနှီးကြသည်ကို တွေ့ရသည့်ပြင် အစစအရာရာတွင် သဘောချင်းနှီးနှောညီ ညွတ်လေ့ရှိသည့် အကြောင်းကိုလည်း သိရှိရလေ၏။ တဦးက ဖန်ရည်စွန်းသည့်သင်္ကန်းကိုဝတ် ရုံထားခြင်းနှင့် တဦးက လူဝတ်ကြောင်ဖြစ်နေခြင်းသာလျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး၌ ထူးခြားချက်ကို ရှာလို့တွေ့ရသည်။ ဘဝခရီးစဉ်၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးသည် ခွဲမရသည့် အဖော်သဟဲဖြစ်ပုံကို ရာဟု- လာသံကဏ္ဍည်း၏ “ဗိရွကီ ရူပလေခါ” (ကမ္ဘာလောက၏အခြေခံ)ဟူသောစာအုပ်၏ ရည်ညွှန်း ချက်၌ရာဟုလာကိုယ်တိုင်ရေးထားသည် “ကျွန်ုပ်၏ဘဝတိုးတက်မှု၏ ခွဲမရသည့် အစိပ်အပိုင်း

1. Revelation 2. Direct perception and Inference.

တခုဖြစ်သော အာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏လက်တည်းဟူသော ကြာပွင့်များသို့ ရည်ညွှန်းပါသည်”ဟူသော ရည်ညွှန်းချက်က သက်သေပြလျက် ရှိပေသည်။

အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ရာဟုလာသံကိစ္စည်းနှင့်အတူတကွ ပါဠိပိဋကစာပေများကို သင်ကြားတတ်မြောက်ပြီးနောက် အိန္ဒိယသို့ပြန်လာခဲ့လေ၏။ ထိုအချိန်ကား အနာဂါရိကဓမ္မပါလကြီးများသည် မဟာဗောဓိအသင်းသည် အိန္ဒိယပြည်တွင် ပျောက်ကွယ်တိမ်မြုပ်သွားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပြန်လည်ထွန်းကားစေရန် ကြိုးပမ်းအားစိုက်နေခိုက်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရာဟုလာသံကိစ္စည်းနှင့်အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် မဟာဗောဓိအသင်းနှင့်တွဲဖက်ပြီးအိန္ဒိယပြည်၌ ဗုဒ္ဓဘာသာပြန်လည်ထွန်းကားရေးအတွက် ရှေ့တန်းမှပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြလေတော့၏။ ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာကွယ်ပျောက်သွားသည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာမျိုးစေ့ကို ပြန်ချသူအိန္ဒိယအမျိုးသား ဗုဒ္ဓဘာသာထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်များ၏ စာရင်းတွင် အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် တဦးအပါအဝင် ဖြစ်ခဲ့လေ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာညှိုးမိုက်သွားသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဗုဒ္ဓစာပေပိဋကသည်လည်း မူလအိန္ဒိယတွင်တိမ်မြုပ်သွားလေ၏။ ယင်းသို့ အိန္ဒိယစာပေနယ်ထဲတွင် ဗုဒ္ဓစာပေ၏နေရာသည် အချိန်ကာလကြာမြင့်စွာ ဆိတ်သုဉ်းနေခဲ့ရာမှ တဖန် ဗုဒ္ဓစာပေကို အိန္ဒိယနှင့်ပြန်၍မိတ်ဆက်ပေးကြသူများ၏အထဲတွင်လည်း အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ခေါင်းဆောင်တဦးအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ခဲ့လေ၏။

အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ရာဟုလာသံကိစ္စည်းနှင့်တွဲဖက်၍ ဒီဃနိကာယ်၊မဇ္ဈိမနိကာယ်တို့ကို ဟိန္ဒိဘာသာသို့ ပြန်ဆိုလေသည်။ အိန္ဒိယပြည် ဟိန္ဒိစာပေအသင်းကြီးမှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည် ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ဟိန္ဒိဘာသာပြန်များကား အာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏အောင်မြင်သည့် လက်ရာထူးများ ဖြစ်ပေ၏။ မဟာဗောဓိအသင်း၏ ခေါင်းဆောင်တဦးအဖြစ်နှင့်သာ သနာပြုလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်နေယင်း အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် အသင်းမှထုတ်ဝေသည့်“ဓမ္မဒူတ” အမည်ရှိ ဟိန္ဒိဘာသာမဂ္ဂဇင်းတွင်လည်း အယ်ဒီတာအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

၁၉၃၀ ? ခုလောက်တွင် အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ရာဟုလာသံကိစ္စည်းနှင့်အတူတကွ ဥရောပတိုက်တွင် နှစ်နှစ်မျှနေ၍ သာသနာပြုခဲ့ရာ အတော်ပင်အောင်မြင်ထမြောက်ကြောင်း သိရှိရလေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့နှင့်တွေ့ဆုံသည့်အချိန်လောက်တွင်ကား အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာပြုရေးလုပ်ငန်းအပြင် ဟိန္ဒိစာပေကြီးပွားရေးတာဝန်ကြီးကိုလည်း ဦးထပ်၌ ရွက်ထားချိန်ဖြစ်လေ၏။ အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ခေတ်သစ်ဟိန္ဒိစာပေခေါင်းဆောင်တဦးဖြစ်သည်ဟုဆိုကလည်း မှားနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ အိန္ဒိယပြည်လုံးဆိုင်ရာ ဟိန္ဒိစာပေအသင်းကြီး၏ ခေါင်းဆောင်တဦးဖြစ်သည့်ပြင် “အမျိုးသားဘာသာပြန်ပွားရေးအသင်းကြီး”၏ အတွင်းရေးမှူးချုပ်အဖြစ်ဖြင့်လည်း ဆွဲတနှစ်တိုင်တိုင် ဟိန္ဒိစာပေကြီးပွားရေးကို ဦးစီးဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

အိန္ဒိယပြည် နယ်နိမိတ်အပြင်ဘက်၌ အာနန္ဒာကောသလ္လာယနကို သိသူဦးရေများလှ မည်မဟုတ်သော်လည်း အိန္ဒိယပြည်နယ်နိမိတ်အတွင်း၌မူကား အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် စကားပြောကောင်း တရားဟောကောင်းတဦးအဖြစ်ဖြင့်၎င်း ၊ စာရေးဆရာကောင်းတဦးအဖြစ် ဖြင့်၎င်း နာမည်ကျော်ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တဦးအဖြစ်ဖြင့်၎င်း ထင်ရှားသည့်ပုဂ္ဂိုလ်တပါး ဖြစ်၏။

အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် စွယ်စုံသူတဦးဖြစ်သည်။ အပြောတွင်၎င်း အရေးတွင် ၎င်းတဖတ်သားကို ဆွဲဆောင်နိုင်သည့် စွမ်းရည်သတ္တိထူးရှိသည်။ တရားပွဲများ၌ သူ၏ဟော ပြောချက်များကို ပရိသတ်အကြိုက်များသည့်နည်းတူပင် စာအုပ်ဆိုင်များ၌လည်း သူရေးသည့် စာအုပ်များမှာ အရောင်းရ အတော်ပင်တွင်ကျယ်လေ၏။

သီဟိုဠ်မှ ပါဠိပိဋကကို သင်ယူလာခဲ့ပြီး ပါဠိပိဋကကို ဟိန္ဒူဘာသာသို့ပြန်ဆို၍ အိန္ဒိယ ပြည်၌ဗုဒ္ဓဘာသာပြန်လည် ထွန်းကားအောင် ဦးဆောင်ပြုလုပ်သူ သုံးဦးရှိသည်။ ၎င်းတို့ကား ဘိက္ခုကဿပ၊ ဘိက္ခုအာနန္ဒာကောသလ္လာယန၊ ရာဟုလာသံကိစ္စည်းတို့ဖြစ်ကြ၏။ ထိုသုံးဦးအ နက် ဘိက္ခုကဿပ၏နယ်ပယ်သည် ပါဠိနှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာအထိလောက်သာ ကျယ်ပြန့် သည်။ ဘိက္ခုကဿပသည် ပါဠိနှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေကျမ်းဂန်များလောက်သာ အပြုများသည် ဖြစ်၍ ပါဠိနှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာပရိသတ်လောက်ကသာလျှင် သူ့ကို အသိများသည်။ ရာဟုလာသံကိ -စွည်းနှင့်အာနန္ဒာကောသလ္လာယနတို့၏နယ်ပယ်ကား ပါဠိနှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ နယ်နိမိတ် အပြင်ဘက်ကို ကျော်ထွက်၍သွားသည်။ ရာဟုလာသံကိစ္စည်းသည် ပါဠိနှင့်ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန် များအပြင် ဘာသာရပ်အမျိုးမျိုးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စာအုပ်ပေါင်းများစွာကိုလည်း ရေးသားလေ ၏။ ၎င်းအား ကမ္ဘာက အဘိဓမ္မာဆရာကြီး တဦးအဖြစ်ဖြင့်လည်း အသိအမှတ်ပြုထားလေ သည်။

အာနန္ဒာကောသလ္လာယန၏လက်ရာများတွင်လည်း ပါဠိနှင့်ဗုဒ္ဓစာပေဆိုင်ရာ ကျမ်းဂန် များသာမက ပြည်သူလူထုအတွက် အကျိုးသက်ရောက်မည် အခြားနိုင်ငံရေးရာနှင့်လောကရေး ရာစာအုပ်များလည်း များစွာပါရှိလေသည်။ နေ့စဉ်မြင်ရ တွေ့ရ ကြုံရတတ်သည့် အကြောင်း အရာကို မှုတည်ပြီးလျှင် အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ကလောင်နှင့်ဓမ္မဝတ်ရည်ကိုသော် လည်းတိုက်ကျွေးသွားတတ်သည်။ လောကကိုသော်လည်း ပဲ့ပြင်သွားတတ်သည်။ အစိုးရကို သော်လည်း ဝေဖန်သွားတတ်သည်။ အရင်းရှင်ကိုသော်လည်း “တွတ်”သွားတတ်သည်။ မူမမှန် သူများကိုသော်လည်း သရော်သွားတတ်သည်။

သတ်မှတ်ထားသည့်နေရာတခုခု၌ ကြာရှည်လေးမြင့်စွာ နေထိုင်လေ့မရှိခြင်းသည် အာ နန္ဒာကောသလ္လာယန၏ထူးခြားချက်တရပ် ဖြစ်၏။ ဤအချက်တွင်လည်း အာနန္ဒာကောသလ္လာ ယနသည် ရာဟုလာသံကိစ္စည်းနှင့်သဘောချင်းကိုက်ညီလေသည်။ ရာဟုလာသံကိစ္စည်းကို အ များကအသိအမှတ်ပြုထားသည့် ဂုဏ်ပုဒ်များအနက် “ကမ္ဘာလှည့်သူ” ဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်တခု လည်းပါဝင်သည်။ ရာဟုလာသံကိစ္စည်း၏ ကမ္ဘာလှည့်ပုံကိုမူ ကျမ်းတစောင်တဖွဲ့ရေးမှ လုံ လောက်ပေမည်။ မကြာမီက ရာဟုလာသံကိစ္စည်းသည် “ယုမက္ကရသျှတ္တရ” (ကမ္ဘာလှည့်ကျမ်း)

ဟူသောအမည်ဖြင့် ထူးခြားသည့်စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ရေးသားခဲ့လေ၏။ ထိုစာအုပ်၌ “လှည့်လည်ခြင်းသည် လူတည်စက စလာသည့် လူ့ကျင့်ဝတ်၊ လူ့လမ်းစဉ်ဖြစ်၍ လူတိုင်း လိုက်နာသင့်ကြောင်း”ကို အကြောင်းစုံလင်စွာပြ၍ ရေးသားထားသည်။

အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည်လည်း “ဒေသစာရီလှည့်လည်ခြင်းသည် ရဟန်းကျင့်ဝတ်” ဟုယူဆထားသည်ဖြစ်ရကား နေရာတနေရာတွင် စွဲမြဲစွာနေလေ့မရှိဘဲ အမြဲတန်းပင် ခရီးလှည့်လည်၍နေလေ၏။ ကျွန်ုပ်တို့သိရသမျှမှာလည်း အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် သာသနာရေးကိစ္စဖြင့်သော်၎င်း၊ စာပေရေးကိစ္စဖြင့်သော်၎င်း၊ တနေရာမှတနေရာသို့ သပိတ်တလုံးနှင့် ကူးသန်းသွားလာနေသည်ကိုသာလျှင် အတွေ့များလေသည်။ ယမန်နှစ် ရန်ကုန်သို့ရောက်လာစဉ်က အိန္ဒိယအမျိုးသားတဦးက “အရှင်ဘုရား ဘယ်မှာအမြဲနေသလဲ”ဟု မေးသောအခါ အာနန္ဒာကောသလ္လာယနက “အနေများတာကတော့ ရထားပေါ်မှာ”ဟု ရယ်စရာပြန်ဖြေလိုက်လေသည်။ သူ့အဖြေမှာ ရယ်ရွှင်ဖွယ်သဘော သက်ဝင်နေသော်လည်း အမှန်ကလည်း ထိုအတိုင်းပင်ဖြစ်သည်။ ယခု ဤစာကို ရေးနေသည့်အချိန်၌ပင် ထိုအရှင်သည် ယိုးဒယား၊ ကမ္ဘောဒီယာ၊ ဂျပန်၊ ဂျာဝါ၊ မာလာယုစသည့် နေရာများတွင် လှည့်လည်၍နေသည်ဟု သိရသည်။

ထိုမှတစ်ပါး အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ကျွန်ုပ်တို့မြန်မာများနှင့်အဆက်မဝေးသည့် အကြောင်းတခုမှာလည်း သူသည် မြန်မာလူမျိုးတိုင်း မမေ့အပ်သည့် နိုင်ငံရေးမီးရှူးတန်ဆောင်ကို စောစီးစွာ ထွန်းပြသွားသူ အရှင်ဦးဥတ္တမနှင့်အလွန်ရင်းနှီးခဲ့သူဖြစ်လေ၏။ “ရေလံကာတိကတ်”မည်သောစာအုပ်၏ ကဏ္ဍတခုတွင် သူသည် ဦးဥတ္တမ၏အကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်းရေးသားထားလေသည်။

“ မြန်မာပြည်၏အကြောင်းကို ကြားရသည့်အခါတိုင်း ကျွန်ုပ်သည် အားလုံးက မေ့လျော့နေပြီဟု ထင်ရသည့်သူ့ကို သတိရရလာမိလေသည်။ ၁၉၂၇-ခုနှစ် မဒရပ်ကွန်ဂရက်တွင်မှ ကျွန်ုပ်သည် သူ့ကို စ၍တွေ့လေသည်။ . . .။ ထိုအချိန်က အိန္ဒိယပြည်လုံးဆိုင်ရာကွန်ဂရက်အသင်းကြီး၏အလုပ်အမှုဆောင်ဖြစ်သူ ဦးဥတ္တမနှင့်တွေ့ဆုံရလျှင် ကောင်းမည်ဟု အကြံဖြစ်ပေါ်လာသည်။ . . .။

“ နှစ်နှစ် သုံးနှစ် သီဟိုဠ်တွင် နေပြီး အိန္ဒိယ “သစ္စာဌာပာ”တိုက်ပွဲတွင် ဝင်နွဲ့မည် ဟူသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ၁၉၃၀-ခုနှစ်တွင် ဘုံဘေသို့ကျွန်ုပ်ပြန်ပြေးလာသည့်အခါတွင် ကျွန်ုပ်သည် ဘုံဘေတွင် သူနှင့်တွေ့ပြန်သည်။ ထိုနေ့တွင် ကျွန်ုပ်သည် အလင်းရောင်ကို အလိုရှိလျှင် မီးကိုမကြောက်ရဘူးဟူသော အချက်ကို ပဌမဦးဆုံးနားလည်သိရှိခဲ့လေ၏။ ဦးဥတ္တမသည် အမှန်အားဖြင့် သူ့အနီးတွင် မည်သူမှအလွယ်တကူနှင့်မကပ်နိုင်လောက်အောင်၊ မနေနိုင်လောက်အောင် ခက်ထန်လှသည် ၊ ပူပြင်းလှသည် ၊ သို့ရာတွင် အချိန်တန်လျှင်မူကား သူသည် တခြားသူများအား “ပျော်”အောင်လုပ်မည့်အစား ကိုယ်တိုင် “ပျော်”သွားတတ်သည့်မီးမျိုးဖြစ်ပေ၏။ . . .။

“ကြိုးကြား ကြိုးကြားတွင်လည်း မကြာခဏတွေ့ရသည် ၊ သို့ရာတွင် ကာန်ပူဟိန္ဒူမဟာဆဘာအသင်းအစည်းအဝေးနောက်တွင်မှ သူသည် ကျွန်ုပ်အား နောက်လိုက်တပည့်တဦးအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုလိုက်လေသည်။ ကျွန်ုပ်ထက် အတန်ပင်ကြီးသည်ဖြစ်၍ သူသည် ကျွန်ုပ် အ

ပေါ်၌ အစ်ကိုကြီးက ညီငယ်အပေါ်တွင် ပိုင်စိုးမှုထားသကဲ့သို့ပင် ထားလေသည်. . .”

ဤသို့စသည်ဖြင့် လေးလေးစားစား ရေးထားခြင်းကို ထောက်ရှု၍ သူတို့နှစ်ဦး၏ဆက်ဆံမှုကို သိရှိနိုင်ပေသည်။

ယမန်နှစ်က ဂျပန်ဗုဒ္ဓဘာသာကွန်ဖရင့်မှ အိန္ဒိယသို့ ပြန်အလာ အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် ရန်ကုန်တွင် ခေတ္တဝင်ရောက်လေ၏။ ရန်ကုန်တွင်နေစဉ်ကာလ အတောအတွင်း အိန္ဒိယအမျိုးသားအသင်းအပင်း အဖွဲ့အစည်းများမှ လျှောက်ထားတောင်းပန်သဖြင့် အာနန္ဒာကောသလ္လာယနသည် အကြိမ်များစွာပင် တရားဓမ္မကိုဟောပြောခဲ့လေ၏။ ထိုစဉ်က သူဟောပြောသည့်တရားများအနက် “ဂုဂျရာတီမဏ္ဍလ” ၌ ဟောပြောသော “ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မာ့က်စ်ဝါဒ” ဟူသောအကြောင်းမှာ ထူးခြားသည့်အကြောင်းအရာဖြစ်လေသည်။

ထိုအကြောင်းကို သူကိုယ်တိုင်က ရွေးချယ်၍ ဟောပြောခြင်းမဟုတ်ဘဲ အသင်းဝင် လူကြီးများ၏ညွှန်ကြားချက်အရ ဟောပြောခြင်းဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ သူသည် သူသည် ထိုအကြောင်းကို စိတ်ပါဝင်စားစွာနှင့် ဟောပြောခဲ့လေ၏။ သူသည် ထိုအကြောင်းကို ဗုဒ္ဓဝါဒီလည်းမဟုတ်၊ မာ့က်စ်ဝါဒီလည်း မဟုတ်သူအိန္ဒိယအမျိုးသားများအား ဟောပြောလိုသည့် စိတ်ဆန္ဒရှိခဲ့သည်။ သူ့စိတ်ဆန္ဒအားလျော်စွာ ကျွန်ုပ်တို့သည် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ၌ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် မြို့တော်ခန်းမကြီး၌ဖြစ်စေ၊ တရားပွဲကျင်းပပေးဘို့ရန် ကြိုးစားကြသေးသည်။ သို့ရာတွင် ထိုကြိုးစားချက်သည် အောင်မြင်ထမြောက်ခြင်းမရှိခဲ့။

ထို့နောက်သူ အိန္ဒိယသို့ ပြန်သွားပြီး အတန်ကြာစွာ မေ့မေ့လျော့လျော့နှင့်နေခဲ့ကြရာမှ ကျွန်ုပ်တို့သည် “ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မာ့က်စ်ဝါဒ” အကြောင်း ရေးထားပြီးရှိလျှင် ပေးလိုက်ပါဟု သူ့ဆီကို မှာလိုက်ရာ သူသည် ကျွန်ုပ်တို့သို့ ထိုအကြောင်းပါသည့် မဟာဗောဓိမဂ္ဂဇင်းတစောင်ကို ပေးပို့လိုက်လေ၏။

ယခု ဤစာကား “ရေလ်ကာတိကက်” အမည်ရှိစာအုပ်တွင် ဟိန္ဒူဘာသာဖြင့်၎င်း၊ မဟာဗောဓိမဂ္ဂဇင်းတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်၎င်း၊ အာနန္ဒာကောသလ္လာယနရေးထားသည့် “ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မာ့က်စ်ဝါဒ” ဟူသောစာတမ်းငယ်ကို မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်လေ၏။ “ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မာ့က်စ်ဝါဒ” ဟူသောအမည်မှာ ပေါ်လွင်အောင် ကျွန်ုပ်ပြင်၍ ပေးထားသည့်အမည်ဖြစ်၏။ သူ့ဆောင်းပါး၏အမည်ရင်းကား “ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့်ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒ” (ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့်အနုပဋိလောမရုပ်ဝါဒ) ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဤစာတမ်းသည် ဝါဒနှစ်ခု အထူးအားဖြင့် အဘိဓမ္မာနှစ်ခု၏နှိုင်းယှဉ်ချက်ကို အမြွက်အားဖြင့် ရေးထားသည့်စာဖြစ်သည်။ ဤဝါဒနှစ်ခု၊ ဤအဘိဓမ္မာနှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြထားသည့်စာပေါင်းများစွာကို ကျွန်ုပ်ဖတ်ဘူးသကဲ့သို့ပင် စာဖတ်ပရိသတ်များလည်း ဖတ်ဘူးကြပေလိမ့်မည်။ အကယ်၍ စာဖတ်သူသည် သမာသမတ်မျှတသည့်စိတ်ဓါတ်ရှိသူဖြစ်ခဲ့လျှင် ဤစာတမ်းကို ဖတ်ပြီးသည့်ခဏ၌ ဤအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရေးသားသည့်စာများအနက် ဤစာသည် သမာသမတ်မျှတစွာ၊ တရားမှန်ကန်စွာ ဝေဖန်ရေးထားသည့်စာတခု ဖြစ်ကြောင်း

အသိအမှတ်ပြုသွားလိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ်ယုံကြည်ပါ၏။

သပိတ်တလုံးသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဟူ၍ သတ်သတ်မှတ်မှတ်ထားသည့် အာနန္ဒာ ကောသလ္လာယနကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး၏လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရေးပြထားသည့် ဤနှိုင်းယှဉ်ချက် စာသည် အမှောင့်ပယောဂတခုခု ပူးကပ်ခြင်းခံနေရသူ တဦးတယောက်၏ကယောင်ကတမ်း မြည်တမ်းခြင်းထက်၎င်း၊ နှစ်ဘက်ဝါဒနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အသိဉာဏ်မပြည့်စုံသူတဦးတယောက်၏ ဝေဖန်နှိုင်းယှဉ်ခြင်းထက်၎င်း သမာသမတ် မျှတမည်တိကျမည်မှာ သဘာဝပင် ဖြစ်နိုင်ပါ၏။

အကယ်၍ ဤစာ၌ စာဖတ်သူ နားလည်လွယ်မည်မဟုတ်သည့် စာပိုဒ်များပါရှိနေပါ လျှင်စာရေးသူ၏ ချို့ယွင်းချက်မဟုတ်ဘဲ ဘာသာပြန်သူ၏ ချို့ယွင်းချက်သာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ကိုဝန်ခံလိုက်ပါသည်။

ဤစာကို မြန်မာပြန်ဆိုရာ၌ ကျွန်ုပ်သည် နေရာများစွာတွင် ပါဠိစကားလုံးများကို သုံး ထားသည်။ ဤသို့သုံးခြင်းမှာ ဝေါဟာရထူးများကို ပါဠိစကားလုံးများဖြင့် သုံးသူများအား တိကျ မှန်ကန်သည့် စကားလုံးများရရှိစေရန်နှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထိထိမိမိရှိသွားစေရန် ရည်သန် ၍သုံးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် ပါရှိသည့် ဝေါဟာရစကားထူးများ၏အဘိဓာန်ကို စာအုပ်၏နောက်ပိုင်းတွင် အက္ခရာစဉ်နှင့်ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းပြင် စာဖတ်သူများ အလွယ် တကူသိရှိနားလည်စေရန်အတွက် စာမျက်နှာအောက်ခြေ၌လည်း မှတ်ချက်များကို ပြထားပါ သည်။

ပါရဂူ
၁၉၅၄-ခု ဖေဖော်ဝါရီ (၉)ရက်

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်မာ့ကန်စီဝါဒ

ဒဿနပညာ၏ရှိရှိသမျှသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ထူးတို့သည် ဒဿနပညာထူးတခု၏အဓိ-
ပ္ပါယ်ဖွင့်များသာလျှင် ဖြစ်ကြကုန်၏။ သို့ရာတွင် ဒဿနပညာ၏အလွယ်ဆုံးအဓိပ္ပါယ်ဖွင့် သာ
-မညကို ပြောရလျှင်မူ “နက်နက်နဲနဲတွေးခေါ်ခြင်း”ပင်ဖြစ်လေ၏။ မည်သည့်ဝတ္ထု သို့မဟုတ်
ကြိယာ(အပြုအမူ)နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဘဲဖြစ်ဖြစ် အပေါ်ယံအကြမ်းဖြင်းအားဖြင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်
ခြင်းမပြုဘဲ အတွင်းနှိုက်၍ နက်နက်နဲနဲ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဥပမာအားဖြင့် စားပွဲကို ဝိုင်းရံ၍ လူလေးယောက် ထိုင်နေကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ရှေ့၌
စာအုပ်တအုပ်ချထားသည်။ ထိုလေးယောက်စလုံးပင် ထိုနေရာ၌ စာအုပ်ရှိသည်ဟု ဝန်ခံကြ
၏။ ဤကား သာမန်အကြမ်းဖြင်းအားဖြင့် ယူဆချက် စဉ်းစားချက် ဖြစ်၏။

တဖန် ဥပမာအားဖြင့် ဆိုကြပါစို့ ၊ လေးယောက်အနက် တယောက်ကသာလျှင် မျက်မှန်
တပ်မထားဘဲ ကျန်သုံးယောက်မှာ မျက်မှန်ကိုယ်စီ တပ်ထားကြသည်။ မျက်မှန်တပ်မထားသည့်
မျက်စိသည် မျက်မှန်တပ်ထားသည့်မျက်စိများ မြင်တွေ့ရသည့်စာအုပ် သို့မဟုတ် စာအုပ်၏ အ
သွင်အတိုင်း တသွေမတိမ်း မြင်တွေ့ရသလော။ အတိအကျ မပြောနိုင်ပေ။ ဤတွင် ပြဿနာ
ပေါ်လာသည် ၊ ဘယ်စာအုပ်သည် စာအုပ်စစ်၊ စာအုပ်မှန် ဖြစ်သနည်း။ မျက်မှန်တပ်မထား
သည့်မျက်စိ မြင်ရသည့်စာအုပ်လော။ သို့မဟုတ် မျက်မှန်တပ်ထားသည့် မျက်စိများ မြင်ရသည့်
စာအုပ်လော။

တဖန် ပြဿနာ ပေါ်လာပြန်သည်။ မျက်မှန်တပ်ထားသည့် မျက်လုံးများကလည်း တဦး
နှင့်တဦး ပါဝါတူ မဟုတ်ကြပေ။ မျက်မှန်ပါဝါတမျိုးစီနှင့် ထိုသုံးယောက်တွေ့မြင်ရသည့်စာအုပ်
သုံးမျိုး သို့မဟုတ် စာအုပ်အသွင် သုံးမျိုးအနက် ဘယ်စာအုပ်၊ ဘယ်စာအုပ်၏အသွင်သည်
အစစ်အမှန်ဖြစ်သနည်း။ စာအုပ်စစ် စာအုပ်မှန်ကို မည်သူတဦးတယောက်မျှ မတွေ့မမြင်ရ ၊
ဤသို့လည်း မဖြစ်နိုင်သလော။ အကြောင်းမူကား လေးယောက်လုံး၏မျက်လုံး၌ အနည်းနှင့်အ
များ ချို့ယွင်းချက် ရှိချင်ရှိနေနိုင်သည်။ မျက်မှန်တပ်မထားသည့် လူ၏မျက်စေ့ကိုလည်း ချို့
ယွင်းချက်လုံးဝကင်းစင်သည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ ပုဂ္ဂိုလ်လေးယောက်၏မျက်လုံး ရှစ်လုံးစလုံး ချို့
ယွင်းချက်မကင်းဘူးဆိုလျှင် ချို့ယွင်းချက်လုံးဝကင်းစင်သည့် သို့မဟုတ် စာအုပ်၏အသွင်ကို
လေးယောက်အနက် ဘယ်သူ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး မြင်တွေ့နိုင်မည်နည်း။ ဤသို့စာအုပ်အစစ်အမှန်
သို့မဟုတ် စာအုပ်၏အသွင်အပြင် အစစ်အမှန်ကို မည်သူမှမတွေ့မမြင်ရဘူးဆိုလျှင် မြင်တွေ့
ရသည့် အရာသည် စာအုပ်အစစ်အမှန် အသွင်အပြင် အစစ်အမှန် မဟုတ်ဘူးဆိုလျှင် ဤမြင်
တွေ့နေရသည့် စာအုပ်လေးမျိုး သို့မဟုတ် စာအုပ်အသွင်လေးမျိုးမှတစ်ပါး စာအုပ်စစ် စာအုပ်
မှန်တခု ရှိသေးသည်ဟူ၍ ကျွန်ုပ်တို့၌ အထောက်အထားရှိပါသလော။ စားပွဲပေါ်၌ စာအုပ်ဟူ

1.Philosophy (အဘိဓမ္မာ) 2. Difinition (ဗရိဘာသာ)

၍လုံးဝမရှိ။ ဤမြင်တွေ့နေရသည့် အသွင်အပြင်အမျိုးမျိုးပေါ်၌ အခြေတည်ပြီး၍သာလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် စာအုပ်တည်ရှိမှုကို ကြံဆခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့လည်း မဖြစ်နိုင်ဘူးလော။

တဖန် ကျွန်ုပ်တို့ ရင်ဆိုင်နေရသည့် ပြဿနာများထက် ပိုမို၍ရှုပ်ထွေးသည့်ပြဿနာပေါ် လာပြန်သည်။ စာအုပ်ဟူ၍ ရှိသည် ၊ သို့ရာတွင် ထိုစာအုပ်၏အသွင်အပြင် အစစ်အမှန်ကို မမြင်ရဟူသော အချက်သည် မှန်ကန်သလော ၊ သို့မဟုတ် စာအုပ်ဟူ၍ အမှန်အားဖြင့် မရှိ ၊ သို့ရာတွင် အိန္ဒြေဖြင့် တွေ့ကြုံရသည့်အတွေ့အကြုံ၏ အပေါ်၌သာလျှင် မူတည်၍ ကျွန်ုပ်တို့ သည် စာအုပ်တည်ရှိမှုကို ကြံဆခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော အချက်သည် မှန်ကန်သလော။

ဒဿန^၂လမ်းကျဉ်းထဲသို့ ဝင်သွားသည်နှင့်တပြိုင်နက် ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်တွေ့နေရ သည့်စာအုပ်သည်ပင် မျက်စိမှကွယ်ပျောက်သွားသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့တွေ့ရသည်။

ဤစကြာဝဠာလောက(သံသရာ)နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရှိရှိသမျှသော ဒဿနိကအမြင်၊ ဒဿနိ -ကအယူအဆ^၁တို့သည် အနည်းနှင့်အများ အချို့မှာ တဖက်သို့ညွတ်ယိမ်း၍ အချို့က အခြား တဖက်သို့ ညွတ်ယိမ်းလျက်ရှိကြသည်။ အချို့မှာ အတ္တဝါဒ^၃နှင့်ဗြဟ္မဏဝါဒ^၅ဖက်သို့ ညွတ်ယိမ်း ၍ အချို့က ယထာတ္တဝါဒ^၆ နှင့်ဘူတိကဝါဒ^၇ ဖက်သို့ညွတ်ယိမ်းကြသည်။

ဒဿနိကအယူအဆတခုသည် အကြင်မျှလောက် အတ္တဝါဒနှင့်ဗြဟ္မဏဝါဒဘက်သို့ ညွတ် ယိမ်း၏။ ထိုမျှလောက်ပင် အတ္တဝါဒနှင့်ဗြဟ္မဏဝါဒဘက်သို့ ညွတ်ယိမ်း၏။ ထိုမျှလောက်ပင် ထို ဒဿနိကအယူအဆသည် ဗဟိဒ္ဓလောက၏တည်ရှိမှုကို ငြင်းပယ်လေသည်။ ထိုဒဿနိကအယူ အဆ၏အလိုအရဆိုလျှင် ဗြဟ္မ သို့မဟုတ် အတ္တသည်သာလျှင် အမှန်ဖြစ်၍ ကမ္ဘာလောက သည်အမှားဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မ သို့မဟုတ် အတ္တသည် ရှိ၏။ ကမ္ဘာလောကသည်ကား ရှိကို မရှိပေ။ ဗြဟ္မသည် သူ့အလိုလိုပင် ထင်ရှား၍ နေသည်။ ကမ္ဘာလောက၏တည်ရှိမှုကား ဘယ်အထောက် အထားနှင့်မျှ မထင်ရှားပေ။

ဒဿနိကအယူအဆတခုသည် အကြင်မျှလောက် ယထာတ္တဝါဒ သို့မဟုတ် ဘူတိကဝါဒ ဘက်သို့ညွတ်ယိမ်း၏။ ထိုမျှလောက်ပင် ထိုဒဿနိကအယူအဆသည် အတ္တ၊ ပရမတ္ထ သို့မဟုတ် ဗြဟ္မ၏တည်ရှိမှုကို ငြင်းဆန်လေသည်။ အိန္ဒြေအမျိုးမျိုးဖြင့် မျက်မှောက်တွေ့ကြုံသိရှိရသည့် ကမ္ဘာလောကသည်သာလျှင် အမှန်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလောက၏တည်ရှိမှုသည် တွေ့ကြုံသိရှိနိုင် သည်။ အတ္တ၊ ပရမတ္ထ သို့မဟုတ် ဗြဟ္မတို့သည်ကား လူတို့၏မောဟသာလျှင် ဖြစ်လေ၏။

ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒ^၈သည် ဝေါဟာရစကားနှစ်လုံး ပေါင်းစပ်ထားသည့် အနက်ထူး ဖြစ်လေ၏။ ဝိညာနိက^၉ဟူသောပုဒ်သည် သာမန်စာဖတ်သူအတွက် (ဆိုင်ယင့်တစ်ဖစ် Scie- ntific သိပ္ပံနည်းကျ) ဟူသော အင်္ဂလိပ်စကားလုံး၏ အနက်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဤနေရာ၌မူ

1. Sense 2. Philosophy (အဘိဓမ္မာ) 3. Philosophical View (အဘိဓမ္မာအမြင်) 4. Idealism 5. Egoism
6. Objectism 7. Materialism (ရှုပ်ဝါဒ) 8. Dialectical Materialism (အနုပဋိလောမရှုပ်ဝါဒ)
9. ဟိန္ဒူဘာသာ၌ ဝိညာနိကဟူသောပုဒ်၏ သာမန်အနက်ကား ဆိုင်ယင့်တစ်ဖစ် (သိပ္ပံနည်းကျ) ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဤ၌ ဗုဒ္ဓအဘိ ဓမ္မာမှ ဝိညာနဟူသောပုဒ်ကို အိကပစ္စည်းနှင့်တွဲ၍ ဝိညာနိကဟု ခိုင်ယာလက်တီကယ် (အနုပဋိလောမ) အဓိပ္ပါယ်၌ အသုံးပြုထားသည်။ ထို သို့သုံးခြင်းကို အာနန္ဒာက ရှင်းပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဟိန္ဒူဘာသာ၌ ဝိညာနိကအပြင် ဒုန္ဒစသည်ဖြင့်လည်း အသုံးပြုသေးသည်။

“ဝိညာနိက” ဟူသောပုဒ်သည် ဒိုင်ယာလက်တိကယ် (Dialectical) ဟူသော အင်္ဂလိပ်စကားလုံး၏ အနက်၌ အသုံးပြုထားသည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၌ “ဝိညာန” (ဝိညာဉ်) သည် အမြဲမပြတ်ပြောင်းလဲလေ့ ရှိသည့် သဘောတရားဖြစ်သည်။ ဟိန္ဒူဘာသာ၌ “ဝိညာနိက” ဟူသော ဝေါဟာရကို ဤအနက် အဓိပ္ပါယ်တွင် အသုံးပြုသည့်အလေ့မှာ ရာဟုလာသံကိစ္စည်းက အစပြုခဲ့သည်ဟု ကျွန်ုပ်အမှတ် ပြုမိသည်။ ဝိညာနိက၏အဓိပ္ပါယ်မှာ မပြတ်ပြောင်းလဲလေ့ရှိသောဟု ဆိုလိုသည်။ ဤကမ္ဘာ လောက၌ မည်သည့်အရာဝတ္ထုမှ တသဘောတည်း၊ တချိုးတည်း တည်တန့်မနေပေ။ ရှေ့နှင့် နောက် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် ခဏနှစ်ခု၌ပင် တခဏနှင့်တခဏ မတူကြ။ ကျွန်ုပ်တို့သည် နေ့ စဉ်နေ့တိုင်း တခုတည်း၊ တသဘောတည်းသော ဂင်္ဂါမြစ်၌ ရေချိုးကြသည်။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ် တို့သည် တခုတည်း၊ တသဘောတည်းသော ဂင်္ဂါမြစ်၌ မည်သည့်အခါမှ ရေမချိုးရပေ။ ကျွန်ုပ် တို့ပဌမဆုံးစ၍ နှစ်လိုက်သည့် ချိုးလိုက်သည့်ရေသည် မရှေးမနှောင်းပင် ပျောက်ကွယ်သွားလေ သည်။ ဤကား ကမ္ဘာလောက၏နိယာမ သဘာဝတရား ဖြစ်၏။

ဒုတိယစကားလုံးကား “ဘူတိကဝါဒ”^၁ ဖြစ်သည်။ ဘူတိကဝါဒဟူသော စကားလုံးသည် ဒဿနပညာ^၂ အတွက် စကားလုံးအသစ်အဆန်း မဟုတ်ပေ။ အိန္ဒိယရှေးဟောင်း ဒဿနိက ဆရာ^၃ များအတွက်ပင်လျှင် ဤစကားလုံးသည် အသစ်အဆန်းမဟုတ်ပေ။ ယခုမျက်မှောက် ခေတ်၌ မတီးရီးယဲလစ်ဇင်း^၄ ကို များစွာသောအိန္ဒိယဘာသာတို့ဖြင့် ဘူတိကဝါဒဟူ၍ ၎င်း၊ ဇဒ -ဝါဒဟူ၍ ၎င်း ပြန်ဆိုကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အလိုအားဖြင့် မြေ(ပထဝီ), ရေ(အာပေါ), မီး (တေဇော), လေ(ဝါယော), လေးမျိုးသည် ၎င်း ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူတို့၏အလိုအားဖြင့် ကောင်းကင်(အာကာသ)နှင့်တကွသော ငါးမျိုးသည် ၎င်း ၊ ဘူတ^၅ မည်လေ၏။ ဤဘူတသည် ပင် စကြာဝဠာကမ္ဘာလောကတခုလုံး ဖြစ်သည်။ ဤဘူတပေါင်းစပ်တည်နေခြင်းသာဖြစ်သည်။ ဤကမ္ဘာလောကအားလုံးသည် ပကတိ^၆ ဖြစ်သည်။ အစေတနာဖြစ်သည်။ စေတနာ^၇ အဖြစ်နှင့် သိရှိနေကြသည့်အရာမှာလည်း ဤပကတိ, ဤဘူတလေးမျိုး သို့မဟုတ် ငါးမျိုးမှသာလျှင် ပေါက်ဖွားဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဤကား ဘူတိကဝါဒ၏အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်းချုပ် ဖြစ်၏။

“ဘူတ” ဟူသည်ကား အဘယ်အရာနည်း။ ဤသို့ပြဿနာ ပေါ်လာလေသည်။ အိန္ဒြေ^၈ တခုခုဖြင့် သိနိုင်သည့် သိရသည့်အရာသည် ဘူတမည်လေသည်။ သာမန်ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်မတွေ့ရသော်လည်း မှန်ဘီလူး၏အကူအညီဖြင့် မြင်တွေ့ရသော အရာဝတ္ထုသည်လည်း “ဘူတ” ၌ အကျုံးဝင်လေသည်။

1. Materialism (ရုပ်ဝါဒ) 2. Philosophy (အဘိဓမ္မာ) 3. Philosopher (အဘိဓမ္မာဆရာ) 4. Materialism (ရုပ်ဝါဒ)
 5. Matter (မဟာဘုတ်) 6. Nature 7. Conscious Existence 8. Sense (မျက်စိစသည့် အိန္ဒြေ)

ဤသို့အားဖြင့် ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒသည် နိစ္စသဘောတရားကို ငြင်းပယ်သလို ၊ အဘူတိက^၁ သဘောတရားကိုလည်း ကန့်ကွက်လေသည်။ တဘက်တွင် အနိစ္စသဘောတရားကို သဘောတူညီ၍ တဘက်တွင် ဘူတိကသဘောကို လေးလေးနက်နက် ထောက်ခံသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်လေသည်။ “ဘူတ”^၂အမှန်ပင်ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ထိုဘူတသည် ရပ်တည်၍မနေ ၊ ၎င်းသည် စေတနာမဟုတ်ပေ။ သို့ရာတွင် ရွှေ့ရှား၍နေ၏။ ရွှေ့ရှားခြင်းမှ ကင်းသောစေတနာ သည်လည်း ဘာအသုံးကျမည်နည်း။

ဘူတိက အရာများ၏ ဤရွှေ့ရှားခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်းသည် ဥပဒေနိယာမနှင့် မကင်းပေ။ ဤဘူတတ္တ သို့မဟုတ် စီမံခန့်ခွဲသူ၊ ဥပဒေစီရင်သူ မရှိလျှင် ဘူတကိုယ်တိုင်ပင် ဥပဒေနှင့် စပ်နေသည် ဥပဒေနှင့်မီနေသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ဘူတ၏ ရွှေ့လျားခြင်း ပြောင်းလဲခြင်းနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ဥပဒေနိယာမကား အဘယ်ကဲ့သို့သော ဥပဒေနိယာမမျိုးနည်း။ ထိုဥပဒေနိယာမကား အရေအတွက် ပြောင်းလဲမှု^၃ ဖြစ်ယင်း ဖြစ်ယင်း အရည်အချင်း ပြောင်းလဲမှု^၄ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်၏။ လူ၏ကိုယ်ကာယ၌ အနွေးဓါတ်ရှိလေသည်။ အကယ်၍ ထိုအနွေးဓါတ်သည် ဒီဂရီတက်လာပြီး ၉၉၏နယ်နိမိတ်ကို ကျော်လွန်သွားလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျန်းမာသည့်လူကို လူမမာဟု သမုတ်ကြလေသည်။ အကယ်၍ ထိုအနွေးဓါတ်သည် ဆုတ်ယုတ်လာပြီး လူ၏ကိုယ်ကာယသည် အေးစက်သွားလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ထိုလူကို သေပြီဟု ယူဆကြသည်။ ဤကမ္ဘာလောကရှိ မည်သည့်အရာဝတ္ထုနှစ်မျိုးမဆို ဤအရေအတွက် ပြောင်းလဲခြင်းတည်းဟူသော ဥပဒေနိယာမဖြင့်သာလျှင် အချင်းချင်း စပ်နွယ်၍ နေလေသည်။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည် ထိုဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒနှင့် အဘယ်မျှလောက် ဝေးသနည်း။ သို့မဟုတ် အဘယ်မျှလောက် နီးသနည်း။ ထိုဒဿနနှစ်မျိုး၊ ထိုဝါဒနှစ်မျိုးသည် တမျိုးနှင့်တမျိုး၊ တခုနှင့်တခု ဆန့်ကျင်ဘက်ဟု ဆိုရလောက်အောင်လည်း မဝေးပေ။ ထိုဒဿနနှစ်မျိုး၊ ဝါဒနှစ်မျိုးသည် တထပ်တည်း၊ တသဘောတည်းဖြစ်၏ဟု ယူဆရလောက်အောင်လည်း မနီးပေ။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၏အလိုအရ စကြဝဠာကမ္ဘာလောကကြီး(သံသာရ၊သံသရာ)ကို တည်ထောင်ထားသည့် မူလတရား^၅ အားလုံးသည် (သင်္ခါရ)^၆ ဖြစ်လေ၏။ သင်္ခါရတရားတို့ဖြင့် တည်ထောင်ထားသည်ဖြစ်သောကြောင့်သာလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကမ္ဘာလောကကို သံသာရ(သံသရာ)ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ကျွန်ုပ်တို့သည် သံသရာကို ဓါတ်ခွဲယင်း^၇ ဓါတ်ခွဲယင်း ရှေ့သို့ထပ်၍ ဓါတ်ခွဲခြင်းငှာ မဖြစ်နိုင်သည်ဖြစ်၍ ရပ်တန့်လိုက်ရသည့် အဆင့်၌ ကျွန်ုပ်တို့ရင်ဆိုင်ရသည့် မူလတရားတို့မှာလည်း “သင်္ခါရဓမ္မ”(သင်္ခါရတရား)များသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဤမူလတရားများကို ဇဒ^၈ ဟူ၍၎င်း၊ စေတနာ^၉ ဟူ၍၎င်း ခွဲခြားမပြပေ။ ဗုဒ္ဓဘာ

1. Analysing 2. Unconsciousness (ဘူတရူပ) 3. Consciousness (နာမ်) 4. Classification
5. Form (ရူပ) 6. Sensation 7. Perception 8. Mental co-efficients 9. Consciousness

သာ၏“သင်္ခါရတရား”များ၌ ဇေဒနှင့်စေတနာ နှစ်မျိုးလုံး ပါဝင်နိုင်သည်။

ဤသင်္ခါရတရားတို့ကို အမြင်အမျိုးမျိုးအားဖြင့် နည်းပေါင်းများစွာ ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာ၍ ထားသည်။ ထင်ရှားသည့် ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာခြင်း^၁ တခုကား-

- (၁) ရုပ်^၂,
- (၂) ဝေဒနာ^၃,
- (၃) သညာ^၄,
- (၄) သင်္ခါရ^၅,
- (၅) ဝိညာဉ်^၆

ဟူသောပဉ္စကုန္ဒာ(ခန္ဓာငါးပါး)ဖြစ်လေ၏။

ဤခန္ဓာငါးပါး အစုအဝေးဖြစ်သော သံသရာကို နာမရူပသံသရာဟု ခေါ်ဆိုပြီးလျှင် နာမ်^၇နှင့်ရုပ်^၈ဟူ၍ အလွယ်နည်းအားဖြင့်လည်း ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာနိုင်သည်။

“နာမ်”ကြောင့် “ရုပ်”ဖြစ်သလော ၊ သို့မဟုတ် “ရုပ်”ကြောင့် “နာမ်”ဖြစ်သလော ဟူသောပြဿနာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဒဿနိကဆရာ^၉များသည် အယူအဆကွဲလွဲလာခဲ့ကြသည်ဆိုသည့် အကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ပြဆိုခဲ့ပြီးလေပြီ ၊ ဒဿနိကဆရာအားလုံးသည် အနည်းနှင့်အများ တဖက်သို့၎င်း သို့မဟုတ် အခြားတဖက်သို့၎င်း၊ ညွတ်ယိမ်းလျက် ရှိကြသည်။ အဗုဒ္ဓဒဿနိကဆရာ^{၁၀}များသာလျှင် မဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓဒဿနိကဆရာ^{၁၁}များသည်ပင်လျှင် ဤနည်းအတိုင်း ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ပါဠိ သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓ၏စကားတော်၌ မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၏အနည်ကျကျ ယူဆချက်ကမူ နာမ်ကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပေါ်မှုကိုလည်း သဘောမတူပေ။ ရုပ်ကြောင့် နာမ်ဖြစ်ပေါ်မှုကိုလည်း လက်မခံပေ။

ဘူတိကဝါဒ^{၁၂} ၏အလိုအရဆိုလျှင် တချိန်တုန်းက ဘူတ^{၁၃} တခုတည်းသာလျှင် တည်ရှိခဲ့သည်။ ထိုဘူတ၌ အရေအတွက်ပြောင်းလဲမှု^{၁၄} ဖြစ်ယင်းဖြစ် ယင်းအရည်အချင်းပြောင်းလဲမှု^{၁၅} ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် ထိုအကြောင်းကြောင့်ပင် နာမ် သို့မဟုတ် စိတ်သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်လေ၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာကမူ “ဘူတ”တခုတည်းသာလျှင် တည်ရှိ၍နေသည့် အချိန်တချိန်ကို အယူမရှိပေ။ အတိတ်ကို သိရသမျှ၊ သိလာခဲ့ရသမျှမှာလည်း လောက(သံသရာ)သည် နာမရူပ(နာမ်ရုပ်)လောကအဖြစ်ဖြင့်သာလျှင် တည်ရှိလာခဲ့သည်။

အကယ်၍ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၏ အနည်ကျကျယူဆချက်သည် နာမ်ကြောင့် ရုပ်ဖြစ်သည်ဟူသောသဘောတရားကိုဖြစ်စေ ၊ သို့မဟုတ် ရုပ်ကြောင့် နာမ်ဖြစ်သည် ဟူသော သဘောတရား

1. Mind 2. Matter 3. Philosopher (အဘိဓမ္မာဆရာ) 4. Non-Buddhist Philosopher (အခြားအဘိဓမ္မာဆရာ)

5. Buddhist Philosopher (ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာဆရာ) 6. Materialism (ရုပ်ဝါဒ)

7. Matter 8. Quantitative change (ပရိမာဏပရိဝတ္တန) 9. Qualitative change (ဂုဏပရိဝတ္တန)

ကိုဖြစ်စေ လက်ခံလိုက်ပါမှု တဖက်ဖက်သို့ ညွတ်ယိမ်းသွားလိမ့်မည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် မိမိ၏ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ(အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်)ကို စွန့်လွှတ်မထားပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အခြေအနေ အားလုံး၌ လောက(သံသရာ)ကို နာမရူပလောက၏အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင် ကြံဆလေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး အကယ်၍ ရှေးအစွန်ဆုံး အကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြဿနာပေါ်လာလျှင် လည်း ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည် ထိုအရေး၌ “အညေယျဝါဒီ”ဖြစ်လေသည်။ အကြောင်းမူကား-“ရ-ဟန်းတို့ ၊ ဤသံသရာလောကသည် အစမရှိ။ ရှေးအစွန်းကို မမြင်ရပေ”ဟူ၍ ဗုဒ္ဓဘုရားသည် ဟောပြထားလေသည်။

ဤနေရာအထိမူ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကမ္ဘာလောက(သံသရာ)သည် ဘူတိက^၂ ဟုတ်မဟုတ် ဟူသောပြဿနာနှင့်စပ်လျဉ်း၍သာလျှင် ဆွေးနွေးလာခဲ့ကြသည်။ ယခုတဖန် ဝိသေသနပုဒ် ဖြစ်သော “ဝိညာနိက”(ဒိုင်ယာလက်တီကယ်လ်)ဟူသောစကားလုံးကို စဉ်းစားကြစို့ ၊ ဝိညာနိက သည် “အနိစ္စ”နှင့်အနက်တူ ပရိယာယ်စကားလုံး ဖြစ်သည်။ ဤဒဿနိက အနက်အဓိပ္ပါယ်^၃ အားဖြင့် ဝိညာနိကဟူသော စကားကို ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာမှသာလျှင် ယူ၍ သုံးထားခြင်းဖြစ်သည်။ သို့အတွက် အကယ်၍ ကျယ်ဝန်းသော အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဤအချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှင့်ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒ၌ ထူးခြားသည့် ကွဲပြားခြားနားချက် မရှိဘူးဆိုလျှင် မမှန်သည့် စကားဟုတ်မည် မထင်ပေ။

ဒဿန^၄ နှစ်ခုလုံးသည် “ဂတိ”^၅၏အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်မှုကိုသာလျှင် အယူရှိသည် မဟုတ် ၊ ထို“ဂတိ”၏အစဉ်မပြတ်ဖြစ်ပေါ်မှုကို အမှန်သစ္စာတရား၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း ဒဿနနှစ် ခုလုံးကပင် စွဲမြဲယုံကြည်ထားကြသည်။ ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒက အရေအတွက်ပြောင်းလဲမှု^၆ ဖြစ်ယင်း ဖြစ်ယင်းက အရည်အချင်း ပြောင်းလဲမှု^၇ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို ပြောပြ၍ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာက ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်)တရားကို ညွှန်ပြခြင်းသာလျှင် ထူးခြားချက်ရှိသည်။ ဤဒဿနနှစ် မျိုး ဝါဒနှစ်မျိုးသည် လုံးဝတူညီသည်ဟု မဆိုရသော်လည်း တဦးနှင့်တဦး ဆန့်ကျင်ဘက်မဟုတ် ဟုဆိုလျှင် မှားမည်မဟုတ်ပေ။

“တခုဖြစ်ပေါ်မှုကြောင့် အခြားတခုဖြစ်ပေါ်ခြင်း”နှင့် “တခုမဖြစ်ပေါ်မှုကြောင့် အခြားတ ခုမဖြစ်ပေါ်ခြင်း”၌ ခွဲခြား၍ မရသည့်ဆက်စပ်ခြင်း သဘောတရား၏အမည်သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါ -ဒမည်လေ၏။ နို့ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့် ဒိန်ခဲဖြစ်ပေါ်သည် ၊ နို့မဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့် ဒိန်ခဲမဖြစ် ပေါ်ပေ။ ဒိန်ခဲ၏ဖြစ်ပေါ်မှုသည် နို့၏ဖြစ်ပေါ်မှု၌ အခြေတည်လေသည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၏အလို အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်မှုမှန်သမျှသည် မှီ၍-စွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်)သာလျှင်ဖြစ်ကုန်၏။

1. Beyond comprehension (မသိအပ်ဟုအယူအဆရှိခြင်း) 2. Materialist 3. Philosophical Interpretation (အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာအနက်အဓိပ္ပါယ်) 4. Philosophy (အဘိဓမ္မာ) 5. Motion or change. (ရွေ့ရှားခြင်း သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်း) 6. Quantitative change (ပရိမာဏပရိဝတ္တန) 7. Qualitative change (ဂုဏပရိဝတ္တန) 8. The Law of origination (အကြောင်းစွဲ၍ အကျိုးဖြစ်မှု)

ဥပမာကား. . .

“အဝိဇ္ဇာ”ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ^၂ ၊ သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဉ်^၃၊ ဝိညာဉ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နာမ်ရုပ်^၄ ၊ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အိန္ဒြေ^၅ ခြောက်ပါး၊ အိန္ဒြေခြောက်ပါး ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖဿ^၆ ၊ ဖဿဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာ^၇ ၊ ဝေဒနာဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဏှာ^၈ ၊ တဏှာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါနိဇ^၉ ၊ ဥပါဒါနိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝ^{၁၀} ၊ ဘဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိ^{၁၁} ၊ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာ^{၁၂} ၊ မရဏ^{၁၃} ၊ သောက^{၁၄} ၊ ပရိဒေဝ^{၁၅} ၊ စသည့်ဒုက္ခဟူသမျှ-”

ရှေ့နှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ခဏနှစ်ခု၌ ဖြစ်ပေါ်သည့် ဖြစ်ပေါ်မှု^{၁၆} နှစ်မျိုး၏ တခုနှင့်တခု ဆက်သွယ်ခြင်းကို “တူလည်းမတူ လုံးဝလည်း မခြားနား”ဟူ၍ ရှင်းလင်းပြောပြနိုင်လေသည်။ အကယ်၍ နို့နှင့်ဒိန်ခဲ၌ ဘာထူးခြားချက်မှမရှိဘူးဆိုလျှင် “နိစ္စ”သဘောသည် တိုးဝင်လာလိမ့်မည်။ ၎င်းပြင် နို့နှင့်ဒိန်ခဲသည် တခုနှင့်တခု လုံးဝကွဲပြားခြားနားသည်ဟု ဆိုလျှင် “ဥစ္စေဒ”^{၁၇} သဘောသည် တွဲဖက်လာလိမ့်မည်။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည် “နိစ္စ”သဘောကိုလည်း သဘောမျက်ပေ ၊ “ဥစ္စေဒ”သဘောကိုလည်း လက်မခံပေ။ ဤအချက်၌လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာသည်မဇ္ဈိမပဋိပဒါ(အလယ်အလတ် လမ်းစဉ်)ဝါဒကို လက်မလွှတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ဒဿနိက သဘောတရားကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်)ဖြစ်လေ၏။

အထက်တွင်ပြဆိုခဲ့သည့်အားလျော်စွာ ဒဿနနှစ်ခု ဝါဒနှစ်ခု သဘောတူညီသည့် အချက်နှစ်ချက်အနက် တချက်မှာ အတ္တ^{၁၈}နှင့်ပရမတ္တ^{၁၉}၏ တည်ရှိမှုကို မယုံကြည်ခြင်းဖြစ်၍ အခြားတချက်က သဒ္ဓ-ပမာဏ^{၂၀}(စာတွေ့)ကို လက်မခံခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ်မူကား ပရမတ္တသို့မဟုတ်ဗြဟ္မ၏တည်ရှိမှုကို အယူမရှိလျှင် သဒ္ဓ-ပမာဏလည်းအဓိပ္ပါယ်မရှိတော့ပေ။

ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒသည် ပစ္စက္ခပမာဏ^{၂၁}(ငါတွေ့)ကိုသာလျှင် ပမာဏဟူ၍ မှတ်ယူလေသည်။ အနုမာန^{၂၂} ကိုလည်း ပစ်ပယ်ထားပေ။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသည်လည်း ပစ္စက္ခပမာဏနှင့်အနုမာနကို လက်ခံသဘောတူလေသည်။ ဝါဒနှစ်ခုလုံးက သဒ္ဓ-ပမာဏ(စာတွေ့)ကိုငြင်းပယ်သည်မှာ ထင်ရှားပေ၏။ ဗုဒ္ဓိဝါဒ^{၂၃} နှင့်သဒ္ဓ-ပမာဏဝါဒကို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းဘို့ရန်မှာ မဖြစ်နိုင်သည့်အရာဖြစ်သည်။

-
- 1. Ignorance 2. Mental co-efficients 3. Consiousness(ဝိညာဉ်) 4. Mind-matter (နာမ်ရုပ်)
 - 5. Sense-organs (အာယတန) 6. Contact (တွေ့ထိမှု) 7. Feeling(ခံစားမှု) 8. Thirst 9. Grasping(ဥပါဒါနိ)
 - 10. Existence 11. Birth 12. Old age 13. Death 14. Regret 15. Lamentation 16. Existence
 - 17. Permanency 18. Annihilation (ဖြတ်ခြင်း) 19. Philosophical theory 20. Soul 21. Good (ထာဝရ)
 - 22. Revelation or the authority of the word (စာအထောက်အထား, စကားအထောက်အထား, စာတွေ့)
 - 23. Direct perception (မျက်မှောက်အထောက်အထား, ငါတွေ့) 24. Inference (တွေးဆခြင်း)
 - 24. Rationalism (ဆင်ခြင်တုံဝါဒ)

မာ့ခ်ဝါဒီ ဒဿနိကဆရာ^၁ တို့က “ရှေးအတိတ်က ဒဿနိကဆရာတို့သည် ကမ္ဘာလောက(သံသရာ)ကိုသာလျှင် ရှင်းလင်းပြောပြကြသည်။ သူတို့၏ အလုပ်မှာကား ကမ္ဘာလောကကို ပြောင်းလဲရန် ဖြစ်သည်”ဟု ပြောဆိုကြသည်။ မာ့ခ်ဝါဒီ ဒဿန^၂ သည် ယခုခေတ်ကမ္ဘာလောကကို ပြောင်းလဲရာ၊ တည်ဆောက်ရာ၌ တော်လှန်မှုကို အကူအညီယူနေသည်မှာ ယုံမှားဖွယ်ရာမရှိပေ။ သို့ရာတွင် မည်သည့်ဒဿနမဆို၊ အထူးအားဖြင့်မည်သည့်အိန္ဒိယဒဿနမဆို၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုမရှိဘဲ သဘောတရားအဖြစ်နှင့်သာလျှင် တည်ရှိနေလျှင်၊ ဒဿနဟူသောအမည်ကို မခံယူထိုက်ပေ။ ဒဿနဟူသမျှသည် မိမိသဘောတရားကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရန် ခွင့်ပြုရလေသည်။

ဗုဒ္ဓဒဿန^၃ (အဘိဓမ္မာ)သည် တဖက်က ကမ္ဘာလောက(သံသရာ)၏ဒုက္ခအကြောင်းကို ရှင်းလင်းပြောပြသလို တဖက်ကလည်း ထိုဒုက္ခ၏ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း နည်းဥပါယ်ကို ညွှန်ပြလေသည်။

ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒ၏လက်တွေ့ ကျင့်သုံးမှုအရဆိုလျှင် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပစ္စည်းကိုပယ်ဖျောက်မှုနှင့်ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပစ္စည်းထားခြင်း သဘောတရားကို အားပေးထောက်ခံသူများကို ပယ်ဖျောက်မှုသည် လူသားကောင်းစားရေးအတွက် မလွဲမရှောင်သာသည့် စည်းကမ်းချက်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေပေသည်။ ယခုခေတ်တွင် အားလုံးသော ပစ္စည်းဝတ္ထု^၄ ကို အမြတ်တည်းဟူသော မူလအခြေခံရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်သာလျှင် ထုတ်လုပ်ခြင်း^၅ ဖြန့်ဝေခြင်း^၆ ပြုလုပ်နေကြသည်။ ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုထုတ်လုပ်ခြင်း ဖြန့်ဝေခြင်း၏ မူလအခြေ၌ အမြတ်ဟူသော ရည်ရွယ်ရင်းရှိနေသမျှကာလပတ်လုံး လူသားကောင်းစားရေးသည် ဖြစ်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ယခုခေတ် ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဝေခြင်း၏မူလအခြေ၌ “လာဘ်” တခုတည်းသာလျှင် မူတည်ထားသည်။ ထို “လာဘ်”၏အခြေ၌ ဘာရှိသနည်း ၊ ဤသို့ပြဿနာပေါ်လာသည်။ အဖြေကား “လောဘ”ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ဒဿန(အဘိဓမ္မာ)တမျိုးသည် “လာဘ်”ကို တိုက်ပွဲဆင်၍ အခြားဒဿန(အဘိဓမ္မာ)တမျိုးက “လောဘ”ကို တိုက်ပွဲဆင်နေသည်ဖြစ်လျှင် ထိုဒဿနနှစ်မျိုး၊ ဝါဒနှစ်မျိုးကို တမျိုးနှင့်တမျိုး တခုနှင့်တခု ဆန့်ကျင်ဘက်ဟု အဘယ်ကဲ့သို့ မှတ်ယူရမည်နည်း။

ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးသော အစုအရုံးကား ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒီများ၏ “သံဃာ”^၇(ကွန်မြူနစ်)၌ဖြစ်၏။ ထိုသံဃာ(ကွန်မြူနစ်)၌ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပစ္စည်းအတွက် နေရာမရှိရပေ။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၊ ဗုဒ္ဓဝါဒကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးသော အစုအရုံးကား ရဟန်းများ၏သံဃာ^၈ ဖြစ်၏။ ထိုသံဃာ၌လည်း ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပစ္စည်းအတွက် နေရာမထားပေ။ တခုနှင့်တခု ဆန့်ကျင်

1. Marxizt Philosoph (မာ့ခ်ဝါဒီအဘိဓမ္မာဆရာ) 2. Marxist Philosophy (မာ့ခ်ဝါဒီအဘိဓမ္မာ) 3. Wealth
4. Production 5. Distribution 6. Profit-motive (အမြတ်) 7. Greed 8. Communes
9. သံဃာ

ဘက်ဟုထင်နေရသော ဒဿနနှစ်မျိုး၊ ဝါဒနှစ်မျိုး၏လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှု၌ ဤတူညီချက်သည် သေးငယ်သည့်တူညီချက် ဟုတ်နိုင်ပါမည်လော။

သို့ရာတွင် ဤဒဿနနှစ်မျိုး၊ ဝါဒနှစ်မျိုး၌ ကြီးမားသည့်ထူးခြားချက် တခုလည်း ရှိသည်။ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒီတို့၏ သံဃ(ကွန်မြူနစ်)၌ မနသိက^၁ အလုပ် ကာယိက^၂ အလုပ် နှစ်မျိုးလုံးကို လုပ်သည့် လူအမျိုးမျိုးနေနိုင်သည်။ ဘိက္ခုသံဃ၌မူကား မနသိက အလုပ်ကို လုပ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် များသာလျှင်နေရသည်။ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒီတို့၏ သံဃ(ကွန်မြူနစ်)၌ မနသိက၊ ကာယိက လုပ် အားဖြင့်ပြုလုပ်ရရှိသည့် သုံးဆောင်ခံစားဘွယ်ပစ္စည်းများကို လိုအပ်သည်အားလျော်စွာ၎င်း၊ သို့မဟုတ် အလုပ်အားလျော်စွာ၎င်း၊ ညီတူညီမျှခွဲဝေစားသုံးခြင်းတည်းဟူသော ရည်မှန်းချက် ထားရှိသည်။ ဘိက္ခုသံဃ၌မူကား အခြားပုဂ္ဂိုလ်များဆီက အလှူဒါန^၃ အဖြစ်ဖြင့် ခံယူရရှိသည့် ပစ္စည်းကိုသာလျှင် ညီတူညီမျှ ခွဲဝေစားသုံးရလေသည်။

အကယ်၍ ပဉ္စလက်နည်းအဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် လူမှုတော်လှန်ရေး^၄အဖြစ်စေ၊ ယခု ခေတ်လူ့လောက^၅ လူ့အဖွဲ့အစည်း တခုလုံးသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပစ္စည်းထားခြင်း ကင်းသည့် သံဃ^၆ တခုအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားပါလျှင် ဤမနသိကလုပ်အားနှင့်ကာယိကလုပ်အား ကွဲပြား ခြားနားမှုသည်လည်း ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သူနှင့်အလှူဒါနခံယူသူ၏ကွဲပြားခြားနားမှုနှင့် အတူတ ကွပျောက်ကွယ်သွားနိုင်သည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်မြင်သဘောရရှိသည်။

ဤထူးခြားချက်များကား အရေးတကြီး ပြဋ္ဌာန်းသည့်အချက်များ မဟုတ်ပေ။ ယနေ့အ ထိ ပညာသင်ကြားပေးခြင်း၏အစား အလှူဒါနကို ခံယူခြင်းဖြင့် ရောင့်ရဲနေကြသည့်ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များသည် ထိုပြောင်းလဲသွားသည့် ခေတ်၌ ၎င်းတို့စွမ်းဆောင်နိုင်သည့် လူမှုတာဝန် ကိုထမ်းရွက်ခြင်း လုပ်အားအစား လုပ်ခကိုလက်ခံဘို့ရန် နှောင့်နှေးနေလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ အကယ်၍ ဤမပြောပလောက်သည့် စည်းစနစ်ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုကို လက်ခံလိုက်ရုံမျှဖြင့်ကမ္ဘာ လောက၏သံဃကြီးတခုအဖြစ် ဖြစ်မြောက်ရေး၌ အကူအညီအထောက်အပံ့ ဖြစ်မည်ဆိုပါလျှင် ရဟန်းများသည် ဤကိစ္စအတွက် ဦးလေးမနေသင့်ပေ။ ရှေ့တန်းသို့ ထွက်လာသင့်ပေသည်။

ဤ“သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ”သည် အဘယ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သနည်း။ လူသားကောင်း စားရေးစိတ်ဓါတ်ဖြင့် လှုံ့ဆော်အပ်သည့် ကိုယ်ကျိုးစွန့်လွှတ်မှု^၇ အားဖြင့်လော၊ သို့တည်းမဟုတ် မလွဲမရှောင်သာသည့်အရာဟု ဆိုအပ်သော လူတန်းစားတိုက်ခိုက်မှု^၈ အားဖြင့်လော ၊ အကယ် ၍ ကျွန်ုပ်တို့သည် ပဌမ အချက်ကို လက်ခံဘို့ရန် အသင့် မရှိလျှင်လည်း ဒုတိယ အချက်ကမူ ကျွန်ုပ်တို့၏ဦးခေါင်းပေါ်၌ ရှိနေပေသည်။

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်းငါးထောင် အတွေ့အကြုံကို မိမိ၏ကျောပေါ်၌ ပိုးလျက် ရာဇဝင် အဘိုးကြီးသည် ကျွန်ုပ်တို့အား “အသင် ဘယ်လမ်းကို လိုက်မလို့လဲ” ဟူသော မေးခွန်းကို မေး ၍နေလေသည်။

1. Mental (စိတ်ဆိုင်ရာ) 2. Physical (ကိုယ်ဆိုင်ရာ) 3. Charity 4. Social revolution 5. Society
6. Communist Society. 7. Self-Sacrifice 8. Class Struggle.

ဝေါဟာရထူးများ

အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်	Definition (ပရိဘာသာ)
အနုမာန	Inference (တွေးခေါ်ဆင်ခြင်မှု)
အရေအတွက်	Quantity (ပရိမာဏ)
အရည်အချင်း	Definition (ဂုဏ)
အရေအတွက်ပြောင်းလဲမှု	Quantitative Change (ပရိမာဏ ပရိဝတ္တန)
အရည်အချင်းပြောင်းလဲမှု	Qualitative Change (ဂုဏ ပရိဝတ္တန)
အဘူတိက	Non-material Existence (ဘူတမဟုတ်သည့်အရာ)
အဗုဒ္ဓဒဿနိကဆရာ	Non-Buddhist Philosopher (ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာမှတစ်ပါး အခြားအဘိဓမ္မာဆရာ)
အစေတနာ	Unconsciousness (နာမ်မဟုတ်)
အညေယျဝါဒီ	Beyond Comprehension (မသိအပ်, နားမလည်အပ် ဟုအယူအဆရှိသည်)
အဝိဇ္ဇာ	Ignorance
အတ္တ	Soul
အတ္တဝါဒ	Idealism (နာမ်ဝါဒ)
ဣန္ဒြေ	Sense (စက္ခုစသည့် အိန္ဒြေ)
ဣန္ဒြေခြောက်ပါး	Sense-Organs (စက္ခုစသည့်အာယတန ခြောက်ပါး, သဠာယတန)
ဥပါဒါန်	Grasping (ဥပါဒါန်)
ဥစ္ဆေဒ	Annihilation (ဖြတ်ခြင်း)
ကာယိက	Physical (ကိုယ်ဆိုင်ရာ)
ကွန်မြူနီ	Communes
ကိုယ်ကျိုးစွန့်လွှတ်မှု	Self-Sacrifice
ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာခြင်း	Classification
ဂတိ	Motion or Change (ရွေ့ရှားခြင်း သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်း)
ဂုဏ	Quality (အရည်အချင်း)
ဂုဏပရိဝတ္တန	Qualitative Change (အရည်အချင်းပြောင်းလဲမှု)
စာစကား, စကားအထောက်အထား, စာတွေ့	Revelation or the Authority of the Word (သဒ္ဓုပမာဏ)
စေတနာ	Consciousness (နာမ်)
ဇဒ	Unconsciousness (ရုပ်)

ဇာတိ
 ဇရာ
 တဏှာ
 ထုတ်လုပ်ခြင်း
 ဒဿန
 ဒဿနပညာ
 ဒဿနိက
 ဒဿနိကအမြင်
 ဒဿနိကဆရာ
 ဒဿနိကအနက်အဓိပ္ပါယ်

Birth (မွေးဖွားခြင်း)
 Old age (အိုမင်းခြင်း)
 Thirst
 Production
 Philosophy (အဘိဓမ္မာ)
 Philosophy (အဘိဓမ္မာ)
 Philosophical (အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာ)
 Philosophical View (အဘိဓမ္မာအမြင်)
 Philosopher (အဘိဓမ္မာဆရာ)
 Philosophical Interpretation (အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာအနက်အဓိပ္ပါယ်)

ဒါန
 ဓါတ်ခွဲသည်
 နာမ်
 နာမ်ရုပ်
 နိစ္စ
 ပစ္စက္ခပမာဏ

Charity
 Analyse
 Mind (နာမ)
 Mind-Matter (နာမရူပ)
 Permanency
 Direct Perception (မျက်မှောက်အထောက်အထား , ငါမတွေ့)

ပရိဘာသာ
 ပကတိ
 ပရိမာဏ
 ပရိမာဏ ပရိဝတ္တန
 ပရိဒေဝ
 ပရမတ္ထ
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ

Definition (အဓိပ္ပါယ်အနက်ဖွင့်)
 Nature (ပရိဘာသာ)
 Quantity (အရေအတွက်)
 Quantitative Change (အရေအတွက်ပြောင်းလဲမှု)
 Lamentation (မြည်တမ်းခြင်း)
 God (ထာဝရ)
 The Law of Origination (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်, အကြောင်းကိုစွဲ၍ အကျိုးဖြစ်ပေါ်မှု)

ပစ္စည်းဝတ္ထု
 ဖဿ
 ဖြန့်ဝေခြင်း
 ဖြစ်ပေါ်မှု
 ဗုဒ္ဓဝါဒ
 ဗုဒ္ဓဝါဒီ
 ဗုဒ္ဓဒဿန
 ဗုဒ္ဓဝါဒ

Wealth
 Contact (တွေ့ထိမှု)
 Distribution
 Existence
 Buddhism
 Buddhist
 Buddhist Philosophy (ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာဆရာ)
 Rationalism (ဆင်ခြင်တုံဝါဒ)

ဗြဟ္မ	God (ထာဝရ)
ဗြဟ္မဝါဒ	Egoism (ပရိဘာသာ)
ဘဝ	Existence (ပရိဘာသာ)
ဘူတတ္ထ	God (ထာဝရ)
ဘူတ	Matter (ရုပ်)
ဘူတိကဝါဒ	Materialism (ရုပ်ဝါဒ)
ဘူတိက	Materialist (ရုပ်ဝါဒ)
မဇ္ဈိမပဋိပဒါ	Middle Way (အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်)
မရဏ	Death (သေခြင်း)
မနသိက	Mental (စိတ်ဆိုင်ရာ)
မာ့ကိစိဝါဒ	Marxism
မာ့ကိစိဝါဒီ	Marxist
မူလတရား	Elements (ရုပ်ဝါဒ)
ယထာတ္ထဝါဒ	Objectism or Realism (ဝတ္ထုဝါဒ)
ရုပ်	Matter or Form (ရူပ)
လာဘ	Profit Motive (အမြတ်)
လောဘ	Greed (ရုပ်ဝါဒ)
လူ့လောက	Society (ရုပ်ဝါဒ)
လူမှုတော်လှန်ရေး	Social Revolution (ရုပ်ဝါဒ)
လူတန်းစားတိုက်ခိုက်မှု	Class-Struggle (ရုပ်ဝါဒ)
ဝိညာနိက	Scientific သိပ္ပံနည်းကျ (သာမညအားဖြင့်)
	Dialectical အနုပဋိလောမ(ဝိသေသအားဖြင့်)
ဝိညာနိက ဘူတိကဝါဒ	Dialectical Materialism (အနုပဋိလောမရုပ်ဝါဒ)
ဝိညဉ်	Consciousness (ဝိညာန)
ဝေဒနာ	Sensation
ဝေဒနာ	Feeling (ခံစားမှု)
သဒ္ဓပ္ပမာဏ	Revelation or the Authority of the word (စကားအထောက်အထား, စာအထောက်အထား, စာတွေ့.)
သံသရာ	Universe (လောက, စကြဝဠာ)
သင်္ခါရ	Mental Co-efficients
သညာ	Perception
သောက	Regret (စိုးရိမ်ခြင်း)
သံဃ	Communes (ရုပ်ဝါဒ)
သံဃ	ဘိက္ခုသံဃ